

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра педагогіки початкової освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____

“ ____ ” _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань _____ 01 «Освіта/Педагогіка» _____

(шифр і назва напрямку підготовки)

Спеціальність _____ 013 «Початкова освіта» _____

(шифр і назва напрямку підготовки)

Факультет _____ Педагогічний _____

(назва факультету)

Робоча програма навчальної дисципліни «**Методика навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами**»
для студентів 4 курсу спеціальності 013 «Початкова освіта».

Робоча програма складена кандидатом педагогічних наук, доцентом кафедри педагогіки початкової освіти **Копчук-Кашецькою М.С.**

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри педагогіки початкової освіти (протокол № 1 від __28 серпня__ 2019 р.)

Завідувач кафедри _____
підпис

Оліяр М.П.
прізвище, ініціали

Затверджено науково-методичною радою педагогічного факультету (протокол № __1__ від __30 серпня__ 2019 р.)

Голова науково-методичної ради педагогічного факультету

Кондур О.С.
прізвище, ініціали

Декан факультету _____

Кондур О.С.
прізвище, ініціали

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 1,5	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка <small>(шифр і назва)</small>	Дисципліна за вибором студентів	
	Спеціальність 013 «Початкова освіта» <small>(шифр і назва)</small>		
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів –4		4-й	4-й
		Семестр	
Загальна кількість годин –180		8-й	8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –2 самостійної роботи студента–2	Освітній рівень: бакалавр	Лекції	
		24 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		36 год.	6 год.
		Лабораторні	
		__ год.	__ год.
		Самостійна робота	
		120 год.	76 год.
Індивідуальні завдання: год.			
Вид контролю: залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – аудиторні заняття – 33%, самостійна робота – 67%,
для заочної форми навчання – аудиторні заняття 13%, самостійна робота – 87%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета навчальної дисципліни «Методика навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами» полягає у формуванні системи знань, умінь, навичок вчителя, що забезпечують реалізацію функцій покладених на конкретного педагога у цілому, здійснення майбутніми фахівцями- дефектологами навчально-виховного процесу на високому якісному рівні, можливість самореалізації й самовдосконалення.

Основні завдання навчальної дисципліни: надання студентам знань теоретичних положень з методики навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами; озброєння прийомами і вміннями відбору необхідних форм, методів організації навчально-виховного процесу, який би задовольняв освітні потреби дітей з вадами у розвитку; практичне оволодіння спеціальними освітніми і фаховими техніками керівництва процесом навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами; формування професійно-педагогічної позиції, потреби у самовдосконаленні; формування освіченої, творчої особистості майбутнього вчителя, педагога, здатного створити позитивний клімат в шкільному середовищі та поза його межами.

У процесі вивчення дисципліни студенти повинні **знати:**

- специфіку предмета, його роль у системі спеціальної педагогіки;
- становлення та розвиток інклюзивної освіти в історії зарубіжної та вітчизняної педагогіки;
- умови психолого-педагогічного супроводу дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах інклюзивної освіти;
- основні принципи діяльності інклюзивної освіти;
- характерні особливості інклюзивного навчання;
- основні документи, які лежать в основі інклюзії;
- сутність процесів адаптації та модифікації навчального середовища, дидактичного матеріалу тощо;
- основні принципи, методи спеціальної педагогіки.

У процесі вивчення дисципліни студенти повинні **вміти:**

- орієнтуватися, розкривати суть і зміст основних положень інклюзивного навчання;
- розкривати суть основних категорій теорії інклюзивного навчання та використовувати їх у педагогічній діяльності;
- володіти собою, позбавлятися емоційного напруження;
- встановлювати контакт з дітьми;
- організовувати певний освітній простір;
- реалізовувати принцип диференційованого підходу;
- упроваджувати сучасні технології навчання до роботи з дітьми, які мають вади розвитку;
- створювати атмосферу взаємної довіри, поваги, допомоги, співробітництва та співтворчості;
- підтримувати й формувати сприятливий для успішної педагогічної діяльності соціально-педагогічний клімат у колективі;
- попереджати й знаходити ефективні шляхи вирішення педагогічних конфліктів;
- усвідомлювати свою роль як педагога початкової освіти, у закладах освіти, а також системи цінностей, мети і завдань професійної діяльності вчителя Нової української школи.

Після завершення вивчення цього курсу ви будете готові:

- знати про специфіку предмета, його роль у системі спеціальної педагогіки, а також про становлення та розвиток інклюзивної освіти в історії зарубіжної та вітчизняної педагогіки;
- орієнтуватися, розкривати суть і зміст основних положень інклюзивного навчання;
- розкривати суть основних категорій теорії інклюзивного навчання та використовувати їх у педагогічній діяльності;
- розуміти умови психолого-педагогічного супроводу дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах інклюзивної освіти;
- знати основні принципи інклюзивної освіти та характерні особливості інклюзивного навчання;
- володіти інформацією про основні документи, які лежать в основі інклюзії;
- розкрити сутність процесів адаптації та модифікації навчального середовища, дидактичного матеріалу тощо;
- бути ознайомленими з основними принципами та методами спеціальної педагогіки;
- володіти собою, позбавлятися емоційного напруження;
- встановлювати контакт з дітьми;
- організовувати певний освітній простір;
- реалізовувати принцип диференційованого підходу;
- упроваджувати сучасні технології навчання до роботи з дітьми, які мають вади розвитку;
- створювати атмосферу взаємної довіри, поваги, допомоги, співробітництва та співтворчості;
- підтримувати й формувати сприятливий для успішної педагогічної діяльності соціально-педагогічний клімат у колективі;
- попереджати й знаходити ефективні шляхи вирішення педагогічних конфліктів;
- усвідомлювати свою роль як педагога початкової освіти, у закладах освіти, а також системи цінностей, мети і завдань професійної діяльності вчителя Нової української школи.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні засади інклюзивної педагогіки . Методологічна основа інклюзивної педагогіки.

Змістовий модуль 1. Актуальні проблеми навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами.

Тема1: Актуальні проблеми навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами.

Розвиток та становлення інклюзивної педагогіки як науки, її об'єкт і предмет.

Методологічна основа інклюзивної педагогіки.

Завдання інклюзивної педагогіки.

Основні категорії інклюзивної педагогіки.

Інклюзивна педагогіка в системі педагогічних наук.

Міжпредметні зв'язки інклюзивної педагогіки.

Тема 2. Особливості розвитку особистості школяра.

Закономірності розвитку особистості.

Поняття "норма" і "відхилення" у розвитку дитини.

Розвиток психіки дітей з обмеженими можливостями здоров'я.

Тема 3. Особливості розвитку емоційної сфери молодших школярів з різними вадами.

Розвиток емоційної сфери молодшого школяра з різними видами дизонтогенезу.

Розвиток конативної сфери школярів.

Підвищена емоційна збудливість (ефективність).

Тема 4. Соціально-педагогічна діяльність у умовах інклюзивної освіти.

Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засобу інклюзивного навчання.

Закономірності, принципи, функції та напрями соціально-педагогічної діяльності.

Основні напрями соціально-педагогічної діяльності.

Змістовий модуль 2. Теорія інклюзивної освіти.

Тема 5. Дидактичний підхід в інклюзивній освіті.

Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання.

Предмет і завдання дидактики інклюзивної освіти, її категорії.

Основні принципи інклюзивної освіти.

Тема 6. Реалізація змісту інклюзивної освіти в Україні.

Зміст інклюзивної освіти.

Нормативні документи змісту інклюзивної початкової освіти, курикулум.

Особливості забезпечення змісту інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами.

Командний підхід як умова реалізації змісту освіти.

Тема 7. Структура та організація цілісного педагогічного інклюзивного процесу.

Цілісний педагогічний процес, його компоненти.

Сутність, мета і завдання інклюзивного навчання.

Основні принципи інклюзивного навчання.

Модуль 2. Теорія інклюзивного навчання та виховання.

Змістовий модуль 3. Теорія інклюзивного навчання.

Тема 8. Роль вчителя в системі інклюзивного навчання.

Система закладів освіти для дітей з обмеженнями життєдіяльності.

Підготовка вчителя до організації навчального процесу.

Безпосередня підготовка до процесу навчання.

Визначення мети і цільових завдань уроку у їх системі.

Тема 9. Форми організації процесу навчання в інклюзивній школі.

Форми організації навчання.

Урок як основна форма організації інклюзивного навчання.

Спеціальні форми навчання в інклюзивному класі.

Тема 10-11. Методи навчання в інклюзії.

Сутність, функції та структура методу навчання.

Класифікація методів навчання.

Методи розвитку і корекції емоційної сфери.

Методичні прийоми корекції конативної сфери молодших школярів.

Критерії вибору методів навчання.

Засоби навчання.

Змістовий модуль 4. Теорія інклюзивного виховання.

Тема 12. Теорія інклюзивного виховання.

Сутність інклюзивного виховання на сучасному етапі.

Основні методи і форми інклюзивного виховання.

4. Тематика наукових повідомлень

1. Історичне підгрунття інклюзивної освіти.
2. Термінологія та її значення у сучасній педагогіці.
3. Медична модель порушень розвитку.
4. Соціальна модель порушень розвитку.
5. Категоріальність дітей з особливими потребами.
6. Закони України про право на освіту дітей з особливими потребами.
7. Нормативно-правові акти, які регламентують інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами.
8. Аналіз документа «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах освіти».
9. Стихійне інтегрування дітей з порушеннями психофізичного розвитку як ознака системи демократичних процесів в освіті.
10. Спеціальної освіти області, в якій я проживаю.
11. Загальні рекомендації щодо впровадження інклюзивного навчання в окремій області, районі, місті.
12. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти.
13. Інклюзивна школа – осередок громади.
14. Педагог інклюзивної школи: десять кроків до вдосконалення.
15. Як створити школу для учнів?
16. Роль батьків в оцінюванні розвитку своєї дитини.
17. Налагодження стосунків з педагогами та персоналом школи.
18. Роль батьків у здобутті освіти дитини з особливими потребами.
19. Інклюзія – вибір сучасних батьків. 3. Ідеологічне підгрунття спеціальної та інклюзивної освіти.
20. Міфи радянської дійсності – щасливе дитинство в інтернаті.
21. Діяльність батьківських громадських організацій в Україні та за кордоном.
22. Принципи побудови корекційного процесу та необхідність їх дотримання в навчанні та вихованні дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії.
23. Модель взаємодії спеціалістів для залучення дитини з особливими потребами в загальноосвітній простір.
24. Роль координатора інклюзії у визначенні освітнього маршруту для дитини з особливими потребами та здійсненні корекційно-розвивальної роботи.
25. Особливості організації й управління інклюзивним навчальним закладом.
26. Проблема розроблення курикулуму в закордонних літературних джерелах.

27. «Case study» як приклад успішної практики.
28. Навчально-методичне забезпечення освіти дітей з особливими потребами.
29. Використання індивідуального плану в роботі з дітьми з особливими потребами.
30. Індивідуальний навчальний план як складова курикулуму.
31. Розробка індивідуального навчального плану.
32. Підготовка та вимоги до підписання ІНП.
33. Аналіз основних компонентів індивідуального навчального плану.
34. Психологопедагогічні особливості критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів з важкими вадами мовлення.
35. Психолого-педагогічні особливості критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів з важкими вадами зору.
36. Оцінювання в навчальному процесі (зарубіжний досвід).
37. Формування контрольнооціночної діяльності молодшого школяра з особливими освітніми потребами.
38. Психолого-педагогічна сутність оцінки у навчанні дитини з особливими освітніми потребами.
39. Психологічний зміст мотиваційно-вольової готовності до шкільного навчання.
40. Технологія портфоліо. Аналіз зарубіжного досвіду.
41. Психолого-педагогічний зміст корекційно розвивальної складової в індивідуальному навчальному плані дитини з особливими освітніми потребами.
42. Тести інтелекту і використання їх показників у педагогічному процесі (зарубіжний досвід).
43. Психолого-педагогічна оцінка продуктів діяльності дітей з особливими освітніми потребами.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р.		л	п	лаб	ін д	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Загальні засади інклюзивної педагогіки . Методологічна основа інклюзивної педагогіки.												
Змістовий модуль 1. Актуальні проблеми навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами.												
Тема1. Актуальні проблеми навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами.		2	6			10						
Тема 2. Особливості розвитку особистості школяра.		2	4			10						
Тема 3. Особливості розвитку емоційної сфери молодших школярів з різними вадами.		2	2			10						
Тема 4. Соціально-педагогічна діяльність учителя в умовах		2	4			10						

інклюзивної освіти.												
Змістовий модуль 2. Теорія інклюзивної освіти.												
Тема 5. Дидактичний підхід в інклюзивній освіті.		2	2			10						
Тема 6. Реалізація змісту інклюзивної освіти в Українській школі.		2	4			10						
Тема 7. Структура та організація цілісного педагогічного інклюзивного процесу.		2	2			10						
Модуль 2. Теорія інклюзивного навчання та виховання.												
Змістовий модуль 3. Теорія інклюзивного навчання та виховання.												
Тема 8. Роль вчителя в системі інклюзивного навчання.		2	4			10						
Тема 9. Форми організації процесу навчання в інклюзивній школі. дітей з особливими освітніми потребами.		2	2			10						
Тема 10-11. Методи навчання в інклюзії.		4	4			20						
Змістовий модуль 4. Теорія інклюзивного виховання.												
Тема 12. Теорія інклюзивного виховання.	2	2	2			10						
Усього годин	180	24	36			120						

6. Теми практичних занять (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1-2	Актуальність упровадження інклюзії у загальноосвітній процес.	4
3	Правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні	2
4	Досвід інклюзивної освіти за кордоном та його використання в Україні	2
5	Місце інклюзивної освіти в системі пед. наук.	2
6	Розвиток школяра та його особливості.	2
7	Проблеми організації педагогічного процесу в інклюзивному класі	2
8	Індивідуальні навчальні плани та програми для дітей з особливими освітніми потребами	2
9	Соціально-педагогічна діяльність вчителя в умовах інклюзивної освіти.	2
10-11	Соціально-педагогічні стратегії взаємодії з різнопрофільними фахівцями й батьками учнів з особливими потребами	4
12	Особливості дидактичного підходу в інклюзивній освіті.	4
13	Цілісний педагогічний інклюзивний процес, його структура та реалізація.	2
14	Місце вчителя в системі інклюзивного навчання.	2
15	Організації процесу навчання в інклюзивній школі.	2
16	Інклюзивні методи навчання.	2
17-18	Соціальне виховання учнів в умовах інклюзивної початкової освіти	4

7. Теми практичних занять(заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1.	Актуальність упровадження інклюзії у загальноосвітній процес.	2
2.	Місце інклюзивної освіти в системі пед. наук.	2
3.	Розвиток школяра та його особливості.	2
4.	Діти з особливими потребами,	2
5.	Місце вчителя в системі інклюзивного навчання.	2
6.	Особливості соціально-педагогічної діяльності в умовах інклюзивної освіти.	2
7.	Соціально-педагогічна діяльність вчителя в умовах інклюзивної освіти.	2
8.	Особливості дидактичного підходу в інклюзивній освіті.	2
9.	Зміст інклюзивної освіти в Україні.	2
10.	Інклюзивні методи навчання.	2

8. Самостійна робота (денна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.	
2.	Інклюзія – стратегія міжнародного законодавства.	
3.	Інклюзія та інтеграція, інклюзивна освіта.	
4.	Цікавий досвід навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.	
5.	Інтегрування дітей з особливими освітніми потребами.	
6.	Аналіз системи надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами.	
7.	Сучасні проблеми теорії і практики в науково-методичному та організаційно-педагогічному впровадженні інновацій в освіті дітей з особливими потребами.	
8.	Українське освітнє законодавство та нормативно-правові акти в галузі спеціальної й інклюзивної освіти.	
9.	Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі.	
10.	Складові системи освіти для дітей з обмеженнями здоров'я.	
11.	Заклади, підпорядковані Міністерству охорони здоров'я України.	
12.	Особливості організації інклюзивного навчання у загальноосвітній школі.	
13.	Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні, ресурсні можливості спеціальної освіти.	
14.	Порядок організації інклюзивного навчання і виховання у загальноосвітніх навчальних закладах.	
15.	Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей.	
16.	Навчання і виховання дітей із затримкою психічного розвитку.	
17.	Навчання і виховання дітей із порушенням зору.	
18.	Навчання і виховання дітей із порушенням слуху.	
19.	Навчання і виховання дітей із порушенням опорно-рухового апарату.	
20.	Навчання і виховання дітей із гіперактивністю та дефіцитом уваги.	
21.	Навчання і виховання дітей раннім дитячим аутизмом.	
22.	Навчання і виховання дітей психічним інфантилізмом.	
23.	Навчання і виховання дітей з мінімальною мозковою дисфункцією (ММД).	
24.	Розгляд і обговорення окремих найпоширеніших контрверсійних питань у навчанні дітей з особливими потребами.	
25.	Передумови для забезпечення успішної інклюзії.	
26.	Педагоги як провідники змін. Роль батьків у впровадженні інклюзивної освіти.	
27.	Співробітництво-основа роботи з батьками дітей з особливими освітніми потребами.	
28.	Методичні рекомендації для вчителя.	
29.	Поради для батьків-наставників.	
30.	Корекційно-розвивальна робота як складова інклюзивного навчання.	

31.	Цілі та завдання психокорекційних заходів.	
32.	Курикулум навчального та корекційно-розвивального процесів. Модифікація й адаптація курикулуму.	
33.	Індивідуальний навчальний план та його складові.	
34.	Оцінювання та складання індивідуального навчального плану.	
35.	Сутність і завдання оцінювання учнів з особливими потребами.	
36.	Критерії оцінювання навчальних досягнень.	
37.	Особливості безбального оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими потребами. Оцінювання за допомогою портфоліо.	
38.	Інструментарій оцінювання. Оцінювання на основі кінцевих результатів.	
39.	Тестування в умовах інклюзії.	
40.	Моделі та форми впровадження інклюзивної освіти в рамках педагогічної інноватики.	

9. Самостійна робота (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Інклюзивна освіта як модель соціального устрою: генезис, понятійно-термінологічні визначення та основні принципи.	8
2.	Інклюзія – стратегія міжнародного законодавства.	8
3.	Інклюзія та інтеграція, інклюзивна освіта.	8
4.	Цікавий досвід навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.	8
5.	Інтегрування дітей з особливими освітніми потребами.	4
6.	Аналіз системи надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами.	4
7.	Сучасні проблеми теорії і практики в науково-методичному та організаційно-педагогічному впровадженні інновацій в освіті дітей з особливими потребами.	4
8.	Українське освітнє законодавство та нормативно-правові акти в галузі спеціальної й інклюзивної освіти.	4
9.	Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі.	4
10.	Складові системи освіти для дітей з обмеженнями здоров'я.	8
11.	Заклади, підпорядковані Міністерству охорони здоров'я України.	7
12.	Особливості організації інклюзивного навчання у загальноосвітній школі.	3
13.	Особливості впровадження інклюзивного навчання в Україні, ресурсні можливості спеціальної освіти.	4
14.	Порядок організації інклюзивного навчання і виховання у загальноосвітніх навчальних закладах.	2
15.	Класифікація порушень психофізичного розвитку у дітей.	4

10. Методи навчання

Словесні(монологічні-лекція інформаційна,проблемна; діалогічна бесіда).

Наочні(спостереження,демонстрування).

Практичні(вправи різних типів).

Проблемно-пошукові (проблемне викладання, самостійна робота, розв'язання проблемних завдань, аргументування).

Методи за логікою руху змісту навчального матеріалу (дедуктивні, індуктивні).

11. Методи контролю

Опитування.

Усний індивідуальний і фронтальний контроль.

Письмово індивідуальний і фронтальний контроль.

Взаємоконтроль (взаємооцінювання).

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

A «Відмінно»(90-100балів).Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані, якість їх виконання оцінена балом, близьким до максимального.

B «Дуже добре» (80-89балів).Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом в основному сформовані, всі передбачені програмою завдання виконані. Студент використовує першоджерела і основну літературу. Мають місце несуттєві помилки в поясненні деяких аспектів дисципліни.

C «Добре»(70-79 балів).Теоретичний курс засвоєно повністю, без прогалин, необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою завдання виконані, якість виконання кожного з них не оцінена максимальним балом, деякі завдання виконані з помилками..

D «Задовільно» (60-69 балів).Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, але прогалини не мають суттєвого характеру, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою завдань виконані, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки. Незнання першоджерел і додаткової літератури. Наявність хибних тлумачень при аналізі практичних завдань. Відсутність логічно обґрунтованих висновків.

E «Достатньо» (50-59 балів). Теоретичний зміст курсу засвоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, більшість з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінена балом, близьким до мінімального.

FX «Умовно незадовільно» (26-49 балів).Теоретичний курс засвоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість з передбачених програмою завдань не виконані, або якість виконання деяких з них оцінені балом, близьким до мінімального. При додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань. Відсутні навички опрацювання базової літератури дисципліни.

F «Безумовно незадовільно» (1-25 балів).Теоретичний зміст курсу не засвоєний, необхідні практичні навички не сформовані, усі виконані завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до підвищення якості виконання навчальних завдань.

Поточне тестування та самостійна робота	Підсумковий тест (екзамен)	Сума
---	----------------------------	------

Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3				50	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
4	4	6	6	6	6	6	6	6	50	100

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Політика курсу спрямована на створення доброзичливої атмосфери на занятті, активної комунікації у групі з дотриманням правил академічної доброчесності. При виконанні завдань творчого рівня неприпустимі плагіат та списування. Лекційні заняття пропущені без поважних причин не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове. Пропуски практичних занять відпрацьовуються наступним чином: опрацювання теми, а також виконання вправ та творчих завдань із теми. Якщо студент пропустив (не відпрацював) більше 50% занять, він повинен скласти тести (Тести 1, Тести 2) і тільки тоді буде допущений до складання екзамену. Обов'язковим є для отримання екзамену відвідування більш 50% занять, написання контрольної роботи та виконання самостійної роботи.

13. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма дисципліни.
2. Робоча програма навчальної дисципліни.
3. Методичні вказівки для лекційних занять.
4. Плани лекційних занять.
5. Конспекти лекцій.
6. Методичні рекомендації для проведення практичних занять.
7. Плани практичних занять.
8. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів.
9. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів.
10. Завдання для поточного контролю та підсумкового контролю знань студентів.
11. Тести.
12. Залікові завдання.
13. Програмові вимоги .
14. Список базової та допоміжної літератури з навчальної дисципліни.
15. Глосарій з навчальної дисципліни.
16. Медіотека (мультимедійні презентації лекцій, відеоматеріали).

14. Рекомендована література

Базова

1. Андреева М. О. Формування толерантності учнів початкової школи в інклюзивному навчальному закладі [Електронний ресурс] / М. О. Андреева // Проблеми сучасної педагогічної освіти. Педагогіка і психологія : зб. наук. пр. / Крим. гуманітар. ун-т. – Ялта, 2013. – Вип. 39. – С. 36–41. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_39\(2\)__9](http://nbuv.gov.ua/UJRN/pspo_2013_39(2)__9)
2. Акімова О. М. Інклюзивна освіта як освітній компонент під час підготовки майбутніх учителів початкової школи [Електронний ресурс] / О. М. Акімова // Педагогіка формування творч. особистості у вищ. і загальноосвіт. шк. : зб. наук. пр. / Клас. приват. ун-т ; [голова ред. ради А. О. Монаєнко ; редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.] – Запоріжжя, 2015. – Вип. 40. – С. 37–42.
3. Бовкуш К. П. Модель формування готовності майбутнього вчителя початкової школи до взаємодії учнів в умовах інклюзивного навчання [Електронний ресурс] /

- К. П. Бовкуш // Пед. науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2015. – № 6. – С. 67–74. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_6_12
4. Волошин О. Підготовка майбутніх учителів до навчально-виховної роботи в умовах інклюзивного середовища / Оксана Волошин // Особлива дитина: навчання і виховання. – 2017. – № 1. – С. 31–39. – Бібліогр.: 10 назв.
 5. Демченко І. Педагогічні умови творчого розвитку молодших школярів в загальноосвітньому інклюзивному просторі [Електронний ресурс] / І. Демченко // Проблеми підготовки сучас. вчителя : зб. наук. пр. / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2014. – № 9. – С. 27–35. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2014_9\(2\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2014_9(2)_6)
 6. Димченко В. Забезпечення комфортного середовища: заняття з елементами тренінгу для педагогів та батьків дітей з особливими потребами / Вікторія Димченко // Психолог. – 2014. – № 20. – С. 51–53.
 7. Дудушко Е. Організація психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами у ЗНЗ : семінар для практ. психологів / Е. Дудушко, Т. Бикова // Сучас. шк. України. – 2012. – № 12. – С. 69–77.
 8. Дятленко Н. Навчальний курс «Професійна діяльність асистента вчителя в інклюзивному класі» : стартує програма та методичний супровід / Н. Дятленко // Упр. освітою. – 2014. – № 13. – С. 5–7 (Методист-Best. № 7).
 9. Запороженко Ю. Г. Використання засобів ІКТ для підвищення якості інклюзивної освіти [Електронний ресурс] / Ю. Г. Запороженко // Інформ. технології в освіті: зб. наук. пр. / Херсон. держ. ун-т. – Херсон, 2013. – Вип. 15. – С. 138–145. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/itvo_2013_15_17
 10. Захарчук М. Є. Підготовка фахівців у США до роботи в інклюзивному освітньому середовищі [Електронний ресурс] / М. Є. Захарчук // Сучасні інформ. технології та інновац. методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Київ ; Вінниця, 2012. – Вип. 32. – С. 23–28. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2012_32_7
 11. Колотило Л. М. Корекційна робота з вироблення математичних умінь і навичок у молодших школярів з особливими потребами / Л. М. Колотило // Дитина з особливими потребами. – 2015. – № 10. – С. 2–5.
 12. Кондратенко Т. М. Впровадження тестових методик учнів з особливостями психофізичного розвитку на уроках соціально-побутового орієнтування / Т. М. Кондратенко // Дитина з особливими потребами. – 2015. – № 2. – С. 26–31; № 3. – С. 28–31.
 13. Суми : Унів. кн., 2016. – С. 320–333.
 14. Кулик В. Інклюзивне навчання. Робота учителя-логопеда / Володимир Кулик // Психолог. – 2014. – № 3/4. – С. 103–105.
 15. Кучерук О. Інклюзивна компетентність майбутнього вчителя основ здоров'я як результат його підготовки до професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання [Електронний ресурс] / О. Кучерук // Наук. зап. [Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. Володимира Винниченка]. Серія: Пед. науки. – 2013. – Вип. 121 (1). – С. 109–112. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_121\(1\)_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_121(1)_28)
 16. Лазаренко Л. Ознайомлення із сіткою зошита та елементами букв. Підготовчі вправи для першокласників з особливими освітніми потребами / Л. Лазаренко // Дефектолог. – 2012. – № 2. – С. 50–54.

17. Левицька В. І. Особливості соціалізації учнів із особливими потребами на уроках трудового навчання / В. І. Левицька // *Дитина з особливими потребами*. – 2017. – № 6. – С. 5–8.
18. Лісовецька І. Психологічна готовність педагогів до роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби: заняття з елементами тренінгу / Ірина Лісовецька // *Соц. педагог.* – 2014. – № 7. – С. 27–31. – Бібліогр. в кінці ст.
19. Луценко І. Актуальні питання організації діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі / І. Луценко // *Особлива дитина: навчання і виховання*. – 2016. – № 4. – С. 7–13.
20. Міщенко В. Сучасні технології в корекційній роботі з дітьми з особливими потребами / Віталіна Міщенко // *Дефектолог.* – 2015. – № 6. – С. 7–8.
21. Муренець Л. С. Підвищення мотивації навчання дітей з особливими освітніми потребами [Електронний ресурс] / Л. С. Муренець // *Наук. часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19, Корекц. педагогіка та спец. психологія*. – 2014. – Вип. 26. – С. 156–161. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_019_2014_26_35
22. Семененко О. В. Формування екологічної культури на уроках природознавства в умовах інклюзивної освіти / О. В. Семененко // *Біологія*. – 2013. – № 9. – С. 7–13 ; № 10. – С. 15–19.
23. Серомаха Н. Поведінка дітей з особливими освітніми потребами у ситуаціях фрустрації / Н. Серомаха // *Соц. педагог.* – 2012. – № 11. – С. 52–54. – Бібліогр. в кінці ст.
24. Самбор А. М. Інноваційні підходи до проведення практичних занять з використанням інклюзивних методик для майбутніх учителів трудового навчання / А. М. Самбор // *Педагогіка і психологія*. – 2012. – № 3. – С. 36–39. – Бібліогр. в кінці ст.
25. Сімонова Т. Робота з дітьми з особливими потребами. Заняття з елементами тренінгу / Тетяна Сімонова // *Психолог.* – 2012. – № 9. – С. 51–54.
26. Скрипек Р. П. Застосування ігрових технологій навчання: уроки соціально-побутового орієнтування для особливих дітей / Т. В. Скрипек // *Труд. навчання в шк.* – 2017. – № 4. – С. 34–37.
27. Федоренко І. В. Сучасні підходи до використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі учнів з різними порушеннями психофізичного розвитку [Електронний ресурс] / І. В. Федоренко // *Зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Серія соціально-педагогічна*. – 2012. – Вип. 19 (1). – С. 268–274. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkr_sp_2012_19\(1\)_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkr_sp_2012_19(1)_31)
28. Чорна І. Навчаємо малювати дітей з особливими потребами / І. Чорна // *Дефектолог.* – 2012. – № 12. – С. 37–38.
29. Чудак М. М. Самопідготовка уроку української мови і читання для дітей з особливими потребами (6 клас) / М. М. Чудак // *Дитина з особливими потребами*. – 2015. – № 2. – С. 9–11.
30. Яценюк Л. До питання формування інклюзивної компетентності педагогів у контексті модернізації системи початкової освіти [Електронний ресурс] / Л. Яценюк // *Нова пед. думка*. – 2016. – № 1. – С. 168–170. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2016_1_46

Додаткова

1. Асистент учителя в інклюзивному класі [Електронний ресурс] : навч.-метод. посіб. / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій, О. В. Мартинчук, Ю. М. Найда ; під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. – К.: ТОВ «Вид. дім “Плеяди”», 2015. – 172 с. – Режим доступу: http://nmcio.ippp.kubg.edu.ua/wp-content/uploads/2015/05/Assist_teacher_4_All_print.pdf
2. Ашиток Н. Мовна соціалізація дітей з особливостями психофізичного розвитку в умовах інформаційного суспільства [Електронний ресурс] / Н. Ашиток // Молодь і ринок. – 2014. – № 4. – С. 17–21. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2014_4_6
3. Бажанова Л. Розуміти і підтримувати. Тренінгове заняття для педагогів інклюзивної освіти / Л. Бажанова // Соц. педагог. – 2012. – № 6. – С. 29–38.
4. Буйняк М. Г. Особливості співпраці вчителя інклюзивного класу з сім'ями учнів [Електронний ресурс] / М. Г. Буйняк // Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. / Нац. ун-т ім. Івана Огієнка ; Ін-т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Кам'янець-Подільськ, 2016. – Вип. 34. – С. 59–68. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pspl_2016_34_7
5. Безлюдний Р. Особливості застосування виховних технологій розвитку життєвої компетентності підлітків з особливими потребами у закладах освіти США [Електронний ресурс] / Р. Безлюдний // Психол.-пед. проблеми сіл. шк. : зб. наук. пр. / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2011. – Вип. 39 (2). – С. 294–300. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2011_39\(2\)_44](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppps_2011_39(2)_44)
6. Бондар Т. О. Корекційно-розвивальна робота на уроках мови та читання для дітей з особливими освітніми потребами [Електронний ресурс] / Т. О. Бондар // Таврійськ. вісн. освіти. – 2016. – № 3. – С. 115–125. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tvo_2016_3_23
7. Іваницька О. Уроки музики та ритміки : [перелік і структура занять для дітей з вадами розвитку] / О. Іваницька // Дефектолог. – 2013. – № 2. – С. 14–17.
8. Іжболдіна І. Комплекси фізичних вправ для дітей інклюзивної школи / Ірина Іжболдіна // Сучас. шк. України. – 2012. – № 12. – С. 60–62.
9. Кайдалова Г. Дидактична гра як спосіб формування толерантності молодших школярів в умовах інклюзії [Електронний ресурс] / Г. Кайдалова // Пед. часоп. Волині. – 2016. – № 1. – С. 92–97. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pchv_2016_1_19
10. Карацюба А. Використання казкотерапії корекційній роботі / Алла Карацюба // Дефектолог. – 2015. – № 10. – С. 4–8.
11. Косовець О. Використання електронного підручника з інформатики в умовах інклюзивного навчання у ЗНЗ [Електронний ресурс] / О. Косовець // Нова пед. думка. – 2013. – № 2. – С. 171–174. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_2_44
12. Квітка Н. О. Нормативно-правові засади діяльності асистента вчителя в загальноосвітньому навчальному закладі з інклюзивною формою навчання [Електронний ресурс] / Н. О. Квітка // Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови : зб. наук. пр. / НАПН України, Ін-т спец. педагогіки. – К., 2013. – Вип. 4, ч. 1. – С. 243–252. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ooop_2013_4\(1\)_31](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ooop_2013_4(1)_31)
13. Колишкін О. В. Особливості професійної діяльності корекційного педагога в роботі із сім'ями, що виховують дітей з особливими потребами / О. В. Колишкін // Вступ до спеціальності «Корекційна освіта» : навч. посіб. для ВНЗ / О. В. Колишкін. –

- Туріщева Л. В. Бібліотерапія в роботі з дітьми з особливими потребами / Л. В. Туріщева // Дитина з особливими потребами. – 2016. – № 4. – С. 5–8.
14. Шавульська Л. Повір у себе та допоможи повірити іншому. Соціалізація дітей з особливими потребами / Л. Шавульська // Труд. навчання. – 2016. – № 6. – С. 61–71.
15. Шевців З. М. Педагогічні умови формування соціально-педагогічної компетентності у майбутнього вчителя початкових класів інклюзивної освіти / Зоя Михайлівна Шевців // Освіта та розвиток обдарованої особистості. – 2017. – № 1. – С. 5–9. – Бібліогр.: 10 назв.
16. Шинкаренко В. І. Про уведення посади асистента вчителя загальноосвітнього навчального закладу з інклюзивним та інтегрованим навчанням до переліку педагогічних посад : [інтерв'ю з нач. від. інклюз. освіти та інтернат. закладів департаменту заг. серед. та дошк. освіти МОНмолодьспорту України В. І. Шинкаренко / розмовляла О. Жованик] // Інформ. зб. та комент. М-ва освіти і науки, молоді та спорту України. – 2012. – № 23/24. – С. 35–36.
17. Шишова І. Підготовка студентів педагогічного університету до соціальної адаптації дітей із порушеннями розвитку в умовах інклюзивної освіти [Електронний ресурс] / І. Шишова // Наук. зап. [Кіровоград. держ. пед. ун-ту ім. Володимира Винниченка]. Серія: Пед. науки. – 2013. – Вип. 121 (2). – С. 166–171. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_121\(2\)__42](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_121(2)__42)

Інформаційні ресурси

1. Косовець О. Використання електронного підручника з інформатики в умовах інклюзивного навчання у ЗНЗ [Електронний ресурс] / О. Косовець // Нова пед. думка. – 2013. – № 2. – С. 171–174. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_2_44.
2. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка. Національної академії педагогічних наук України. http://ispukr.org.ua/?page_id=335#.XgO8diFR3yT

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Розвиток та становлення інклюзивної педагогіки як науки, її об'єкт і предмет.
2. Методологічна основа інклюзивної педагогіки.
3. Завдання інклюзивної педагогіки.
4. Основні категорії інклюзивної педагогіки.
5. Інклюзивна педагогіка в системі педагогічних наук.
6. Міжпредметні зв'язки інклюзивної педагогіки.
7. Закономірності розвитку особистості.
8. Поняття "норма" і "відхилення" у розвитку дитини.
9. Розвиток психіки дітей з обмеженими можливостями здоров'я.
10. Розвиток емоційної сфери молодшого школяра з різними видами дизонтогенезу.
11. Розвиток конативної сфери школярів.
12. Підвищена емоційна збудливість (ефективність).
13. Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засобу інклюзивного навчання.
14. Закономірності, принципи, функції та напрями соціально-педагогічної діяльності.
15. Основні напрями соціально-педагогічної діяльності.
16. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання.
17. Предмет і завдання дидактики інклюзивної освіти, її категорії.
18. Основні принципи інклюзивної освіти.
19. Зміст інклюзивної освіти.
20. Нормативні документи змісту інклюзивної початкової освіти, курикулум.
21. Особливості забезпечення змісту інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами.
22. Командний підхід як умова реалізації змісту освіти.
23. Цілісний педагогічний процес, його компоненти.
24. Сутність, мета і завдання інклюзивного навчання.
25. Основні принципи інклюзивного навчання.
26. Система закладів освіти для дітей з обмеженнями життєдіяльності.
27. Підготовка вчителя до організації навчального процесу.
28. Безпосередня підготовка до процесу навчання.
29. Визначення мети і цільових завдань уроку у їх системі.
30. Форми організації навчання.
31. Урок як основна форма організації інклюзивного навчання.
32. Спеціальні форми навчання в інклюзивному класі.
33. Сутність, функції та структура методу навчання.
34. Класифікація методів навчання.
35. Методи розвитку і корекції емоційної сфери.
36. Методичні прийоми корекції конативної сфери молодших школярів.
37. Критерії вибору методів навчання.
38. Засоби навчання.
39. Сутність інклюзивного виховання на сучасному етапі.
40. Основні методи і форми інклюзивного виховання.